

พัฒนาการนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564

The Land Management Policy of the Thai Government During B.E. 1957-2021

สุรางค์รัตน์ สุริยสมบุรณ์¹ และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์²
Surangrat Suriyasomboon¹ and Surapon Rajabhantarak²

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author e-mail: surangrat.s004@outlook.com¹

Received: May 28, 2024

Revised: June 26, 2024

Accepted: June 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พัฒนาการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 2) ความคิด การเคลื่อนไหว และนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองของประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้น มีการปรับกฎหมายเพื่อส่งเสริมการลงทุนและให้เอกชนสะดวกยิ่งขึ้น แต่เกิดปัญหาที่ดินที่ส่งผลให้ชาวนาชาวไร่ประท้วงในท้ายที่สุดมีการก่อตั้งสหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคที่ประชาธิปไตยกำลังเข้าสู่การเติบโต 2) การปรับกฎหมายเพื่อส่งเสริมการลงทุนของเอกชนและเพิ่มความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจที่สร้างงานและรายได้ และการเกิดปัญหาที่ดินที่มีผลต่อชุมชนชาวนาชาวไร่ เช่น วิกฤตการเงินปี พ.ศ. 2540 เป็นเหตุผลที่ภาครัฐมุ่งพัฒนานโยบายและนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ 3) นโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับการเมืองและการปกครองที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทย การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศไทยในทุกช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางนโยบายและการดำเนินการ

คำสำคัญ: พัฒนาการนโยบาย, การจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย, การเมืองการปกครองไทย

Abstract

This article aims to study 1) Development of the Thai government's land management policy during the period 1957-2021 2) Ideas, movements and land management policies of the Thai government during the period 1957-2021. 3) Interactions between government land management policies and politics and governance of Thailand that affect the social, economic, and political development of the country. Using qualitative research methods it is the analysis of data from documents or documentary research and data from in-depth interviews.

The research results found that 1) The Thai government's land management policy is increasingly changing. Laws have been adjusted to promote investment and make it more convenient for the private sector. But there was a land problem that resulted in farmers protesting. In the end, the Thai Farmers Federation was founded. To support people's movements in an era when democracy is entering the growth stage. 2) Adjusting laws to promote private investment and increase relationships with the economy that creates jobs and income. And the emergence of land problems that affect farming communities, such as the financial crisis of 1997, is a reason why the government sector aims to develop policies and bring in technology or innovation to use in land management. To increase efficiency in operating in accordance with the government's established policies. 3) The land management policy of the government sector in Thailand is related to politics and governance that has an impact on the social, economic, and political development of Thailand. Government land management is therefore an important factor affecting the social, economic, and political development of Thailand in every period of change in both policy and operations.

Keywords: Policy development, Thai government land management, Thai politics and governance

บทนำ

การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินของรัฐบาลนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา นับว่าสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย ซึ่งด้านหนึ่งเป็นการให้อำนาจรัฐบาลในการบริหารงานเกี่ยวกับที่ดินแทนที่พระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับความพยายามของผู้นำในระบอบใหม่ในการวางหลักการเกี่ยวกับที่ดินในระบอบประชาธิปไตยด้วยการยืนยันหลักการที่ว่า “ที่ดินทั้งหมดเป็นของรัฐ” แทนที่หลักการ “ที่ดินทั้งหมดเป็นของพระมหากษัตริย์” ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแนวคิดข้างต้นนี้สะท้อนได้จากการตรากฎหมายเกี่ยวกับที่ดินในระยะแรกของระบอบใหม่ รวมถึงการจัดระเบียบทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ อันสะท้อนถึงความพยายามของรัฐบาลในระบอบใหม่ที่ต้องการลดพระราชอำนาจเหนือที่ดินของ

พระมหากษัตริย์ให้น้อยลง และเป็นช่องทางลดอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจของระบอบเก่าไปในตัวด้วย โดยมีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนจากบทบาทของรัฐในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับที่ดินของราษฎรในครั้งนี้ อาทิ การแก้ปัญหาการสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินของราษฎร เพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ระบอบใหม่ ด้วยการปรับปรุงภาษีที่ดินให้เป็นธรรมมากขึ้น เพื่อปลดปล่อยภาระด้านภาษีของราษฎร หรือการส่งเสริมสหกรณ์ประเภทเช่าซื้อที่ดินเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกิน เป็นต้น (อาทิตยา พงพรม และวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์, 2557)

โดยนโยบายที่ดินของคณะราษฎรเริ่มปรากฏชัดเจนนับตั้งแต่รัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม พยายามกำหนดนโยบายที่ดินอันเป็นผลมาจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ (1) สภาพการเมืองภายในประเทศไทย ช่วงทศวรรษ 2490 (2) กระแสความคิดการปฏิรูปที่ดินจากองค์กรระหว่างประเทศ และ (3) ปัญหาการถือครองที่ดินของราษฎรในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายที่ดิน คือ สภาพการเมืองในช่วงทศวรรษ 2490 ที่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มผู้อำนาจทั้งสาม ในขณะนั้น ได้แก่ กลุ่มของจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลุ่มของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และกลุ่มของ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ โดยกลุ่มของจอมพล ป. มีฐานะที่ลำบากที่สุดเนื่องจากไม่มีฐานอำนาจของตนเอง จึงต้องแสวงหาการสนับสนุนจากต่างชาติ รวมถึงการสนับสนุนจากมวลชน นอกจากนี้กลุ่มของจอมพล ป. ยังต้องถูกท้าทายจากกลุ่มอนุรักษนิยมที่กำลังมีอิทธิพลทางการเมืองเป็นกลุ่มอำนาจที่สี่ ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้จอมพล ป. และข้าราชการที่ใกล้ชิดพยายามกำหนดนโยบายจัดสรรที่ดิน เพื่อหวังจะใช้การดำเนินนโยบายดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการสร้าง ความมั่นคงทางการเมืองให้แก่กลุ่มตน และจากปัจจัยทั้งสามข้างต้น จอมพล ป. จึงมีมติแต่งตั้ง “คณะกรรมการจัดสรรที่ดินแห่งชาติ” เพื่อผลักดันนโยบายจัดสรรที่ดินให้เป็นนโยบายแห่งชาติ (ศรีบุญ เทพสงเคราะห์, 2553)

อย่างไรก็ตามนโยบายการจัดสรรที่ดินแห่งชาติของจอมพล ป. กลับมีการดำเนินการในระยะเวลาอันสั้น เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวได้สร้างความไม่พอใจอย่างมากให้แก่ผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ ดังนั้น กลุ่มผู้เสียประโยชน์เหล่านี้จึงสนับสนุนการรัฐประหารของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2500 ทำให้หลังการรัฐประหารได้มีการยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินที่ประกาศใช้ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ดินใหม่ อาทิเช่น ยกเลิกการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสำรวจการออกโฉนดที่ดินในเดือนมกราคม พ.ศ. 2504 ในส่วนของประมวลกฎหมายที่ดิน ได้มีการยกเลิกบทบัญญัติที่ว่าด้วยการจำกัดขนาดการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินของบุคคล โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 49 ซึ่งถือเป็นกระบวนการยกเลิกการจำกัดขนาดการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน ก่อนที่กฎหมายดังกล่าวจะบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2504 ตามเงื่อนไขระยะเวลา 7 ปี นับตั้งแต่วันที่ประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว อันสะท้อนนโยบายที่ดินที่เปลี่ยนไปหลังการหมดอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จากที่เคยให้การสนับสนุนการถือครองที่ดินขนาดเล็กของราษฎรที่ทำประโยชน์ในที่ดินเปลี่ยนมาเป็นการสนับสนุนการถือครองที่ดินขนาดใหญ่มากยิ่งขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจสำคัญของไทยเมื่อมีการส่งเสริมเศรษฐกิจของภาคเอกชนและพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่ระบบทุนนิยมอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเศรษฐกิจเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับต่อ ๆ มา

ดังนั้น นโยบายจัดสรรที่ดินภายใต้แนวคิดชาตินิยมในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงเป็นอุปสรรคสำคัญของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลใหม่ที่จะต้องแก้ไขหรือยกเลิกไป อันนำไปสู่ปัญหาการถือครองที่ดินที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นนับตั้งแต่ทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา (ศรัญญู เทพสงเคราะห์, 2553)

จวบจนปัจจุบันเรื่องของที่ดินในประเทศไทยก็ยังคงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอยู่เสมอมา และจากสภาพพื้นที่ของประเทศไทยทั้งหมด 320.7 ล้านไร่ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ที่ดินของรัฐจำนวน 192.69 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.08 และ (2) ที่ดินของเอกชนจำนวน 128.01 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.92 ดังแสดงในภาพ 1 นั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเร่งรัดและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวภาคการเกษตรที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการเกษตร รูปแบบการขยายพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทยเปลี่ยนไปจากภาพเดิม พื้นที่สูงจำนวนมากถูกบุกเบิกเพื่อการทำการเกษตร และเพื่อการท่องเที่ยว นำไปสู่การทำลายระบบนิเวศที่ยากจะฟื้นคืนกลับมา การขยายตัวทั้งภาคเมืองและภาคอุตสาหกรรมเข้าไปในพื้นที่ราบในภาคเกษตรนำไปสู่การสูญเสียระบบนิเวศและสร้างปัญหามลพิษ การบริหารจัดการที่ดินของรัฐในอดีตสร้างปัญหาความขัดแย้งและกระตุ้นให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสมนำไปสู่ความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ, 2559)

นอกจากนั้นยังพบข้อมูลอื่นที่มีความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ กล่าวคือ การกำหนดเขตที่ดินของรัฐมีปรากฏมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2475 เมื่อรัฐตรากฎหมายเกี่ยวกับการสงวนและคุ้มครองป่า เพื่อประโยชน์ในด้านการทำสัมปทานป่าไม้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าไม้ มีผลบังคับใช้โดยกำหนด ให้ที่ดินในป่าไม้เป็นที่ดินของรัฐ และกำหนดนิยามของป่าไม้หมายความว่าความรวมถึงที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ความพยายามที่จะบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ป่าไม้ของประเทศมีความชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562)

จากแนวคิดความเป็นมาและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการที่ดินของรัฐที่ผู้วิจัยได้เรียบเรียงมาในข้างต้นทั้งหมดทำให้ทราบว่า การบริหารจัดการที่ดินของรัฐไม่สามารถแยกออกจากมิติทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจไปได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและทำความเข้าใจถึงความคิดการเคลื่อนไหวปฏิบัติการต่อรองต่อสู้กับการกำหนดนโยบาย การจัดการที่ดินของรัฐ ซึ่งการกำหนดนโยบายที่ดินของรัฐที่ผ่านมามุ่งเน้นใช้ทรัพยากรไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในทางกลับกันก็ทำให้เกิดการกีดกันและควบคุมไม่ให้ชุมชนรวมถึงภาคส่วนอื่น ๆ สามารถเข้ามามีส่วนในการจัดการและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เช่นกัน ความขัดแย้งจากการกำหนดทิศทางและนโยบายที่ดินของรัฐจึงนำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่ต้องต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรม สิทธิในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวมวลชนผ่านการชุมนุมเรียกร้อง รวมไปถึงการเคลื่อนไหวช่วงชิงพื้นที่ทางความคิดเพื่อเชื่อมโยงพลังทางสังคมใหม่ ๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดินให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการที่ดินของภาครัฐในครั้งนี่ว่า กระบวนการกำหนดนโยบายที่ดินของภาครัฐควรเป็นอย่างไร นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ที่ถือเป็นจุดเกิดการเปลี่ยนแปลงด้าน

ที่ดินของประเทศไทยหลายอย่าง โดยภาครัฐมีการออกกฎหมายที่ดินถึง 4 ฉบับ ที่ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับประโยชน์อย่างกว้างขวางเรื่อยมาจนถึงเหตุวิกฤตด้านเศรษฐกิจครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ. 2540 จากความผิดพลาดด้านการบริหารจัดการภาคอสังหาริมทรัพย์ จึงทำให้ภาครัฐต้องดำเนินการฟื้นฟูเศรษฐกิจผ่านมาตรการต่าง ๆ อย่างมากมาย หนึ่งในมาตรการที่สำคัญ คือ มาตรการด้านการจัดการที่ดินของประเทศ จวบจนปัจจุบันที่ภาครัฐยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ดินต่อเนื่องจากที่เคยดำเนินการมา และที่จะดำเนินการต่อไปให้ประสบความสำเร็จก้าวข้ามปัญหาต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการพิจารณาจากสภาพปัญหาเกี่ยวกับที่ดินที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากนั้น จึงพิจารณากระบวนการกำหนดนโยบายที่ดินที่สัมพันธ์กับเงื่อนไขทางการเมืองและเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา สุดท้าย ผู้วิจัยจะพิจารณาการดำเนินการของรัฐบาลตามนโยบายที่ดินที่ได้วางไว้ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ยังเป็นเรื่องที่ส่งอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองของไทยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพราะถึงอย่างไรการจัดการที่ดินของรัฐบาลกับการเมืองในประเทศไทยก็จะเป็นเรื่องที่อยู่คู่กันไปอีกนานเท่าอนัน ซึ่งองค์ความรู้ทั้งหมดไม่สามารถหาคำตอบได้ด้วยการอ่านหนังสือหรือด้วยสามัญสำนึก หรือเพียงอ่านข่าวสารทั่วไปได้เพียงอย่างเดียว จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำมาสู่การวิจัยเรื่อง “พัฒนาการนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564” ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564
2. เพื่อศึกษาความคิด การเคลื่อนไหว และนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองของประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการระบุปัญหาและการก่อตัวของนโยบาย

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระนโยบาย (Agenda Setting) ได้รับการอธิบายโดย (Cobb และคณะ, 1976) โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การเริ่มต้นจากภายนอก (Outside Initiation) วาระนโยบายเริ่มจากการถกเถียงในสังคมซึ่งเป็นประเด็นสาธารณะตามระบบที่ไม่เป็นทางการ (Systemic, Unofficial Agenda) โดยอาศัยกฎระเบียบที่ยอมรับหรือเปิดโอกาสให้ทำได้ จากนั้นหน่วยงานของรัฐจะเลือกประเด็นสำคัญหรือเร่งด่วนเพื่อกำหนดเป็นวาระนโยบายอย่างเป็นทางการ (Formal, Official, Institutional Agenda)
2. การเคลื่อนไหวจากหน่วยงาน (Mobilization) วาระนโยบายเริ่มจากหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายมองเห็นปัญหาและกำหนดเป็นวาระนโยบายอย่างเป็นทางการ จากนั้นดำเนินการตามขั้นตอนการกำหนดและปฏิบัตินโยบาย

3. การเริ่มต้นจากภายใน (Inside Initiation) วาระนโยบายเริ่มจากกลุ่มที่มีอิทธิพลซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะนั้น ๆ โดยเฉพาะประเด็นเชิงเทคนิคที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาหรือผลักดัน รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางพิเศษ

John Kingdon (1984) ได้เน้นบทบาทของผู้สร้างนโยบาย (Policy Entrepreneurs) ที่มีส่วนสำคัญในการเปิดโอกาสสำหรับการกำหนดวาระนโยบาย หรือที่เรียกว่า "หน้าต่างนโยบาย" (Policy Window) โดยโอกาสนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสามกระแสหลักทางสังคมมาบรรจบกัน ได้แก่ กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแสนโยบาย ดังนี้

1. กระแสปัญหา (Problem Stream) การกระจายข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่แสดงให้เห็นถึงขนาด ลักษณะ และความรุนแรงของปัญหา ทำให้สังคมเกิดการรับรู้และตระหนักถึงปัญหานั้น ๆ

2. กระแสการเมือง (Politics Stream) อารมณ์และบรรยากาศทางการเมืองที่แสดงถึงความสนใจและความรู้สึกร่วมของสังคมในช่วงเวลานั้น ทำให้เห็นถึงความพร้อมในการรับฟังและร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

3. กระแสนโยบาย (Policy Stream) ความต้องการในการแก้ปัญหาสังคมโดยการวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ค้นหาแนวทางแก้ไขที่คำนึงถึงคุณค่าที่สังคมจะได้รับ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และข้อจำกัดของแต่ละวิธีการแก้ไข เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ

การกำหนดวาระนโยบายเป็นขั้นตอนแรก ๆ ในกระบวนการนโยบาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อระบุประเด็นที่สำคัญ โดยขั้นตอนของการกำหนดวาระนโยบายประกอบด้วย การกลั่นกรองประเด็นปัญหา การกำหนดแนวคิดที่เลือกนำมาใช้ และการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา โดยรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. การกำหนดประเด็นปัญหา (Defining a Problem) สังคมมีปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้น แต่ไม่ใช่ทุกปัญหาที่จะได้รับความสนใจและถูกนำมาเป็นวาระนโยบาย ปัญหาที่ได้รับความสนใจมักจะเป็นปัญหาที่มีการรับรู้ การมองเห็น และความตระหนักจากหลายภาคส่วนในสังคม จนได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางและนำเข้าสู่กระบวนการนโยบาย

2. การจัดทำกรอบ (Framing) การศึกษาสภาพปัญหาทางสังคมมีความยุ่งยากและข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากโลกความจริงมีความซับซ้อนและมีหลายมุมมอง การจัดทำกรอบ (Framing) เป็นการสร้างแนวทางในการศึกษาและอธิบายเหตุปัจจัยหรือสภาพข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหา รวมถึงการแสดงเส้นทางการส่งมอบคุณค่าของนโยบาย กรอบนโยบายนี้สามารถใช้ตัวแบบเชิงนโยบายต่าง ๆ เพื่ออธิบายรายละเอียดของปัญหาดังแต่จุดเริ่มต้น สาเหตุ ลักษณะธรรมชาติของปัญหา และผลกระทบที่สำคัญ

3. เหตุการณ์เน้นหนัก (Focusing Events) เหตุการณ์ที่สามารถเรียกความสนใจจากสาธารณะให้หันมามองปัญหา หรือประเด็นที่เกิดขึ้น ซึ่งมักเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรง หรือส่งผลกระทบในวงกว้างแก่สังคม เหตุการณ์เน้นหนักนี้ มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย แม้จะเกิดขึ้นแบบฉับพลัน และไม่สามารถควบคุมได้ แต่หากหน่วยงานหลักด้านนโยบาย สามารถกระจายการรับรู้ได้อย่าง

รวดเร็ว ผ่านสัญลักษณ์และสื่อทันสมัยต่าง ๆ ก็สามารถยกระดับเหตุการณ์ดังกล่าว ให้มีศักยภาพเพียงพอในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย

4. การเมืองระดับมหภาคกับการหันเหความสนใจในนโยบาย (Macro Political and Policy Attention Shifts) การจัดทำนโยบายของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระบบการเมืองการปกครองและโครงสร้างเชิงสถาบัน สำหรับระบอบประชาธิปไตยมีสถาบันทางการเมืองหลัก ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตุลาการ ซึ่งเชื่อมโยงไปยังรูปแบบและวิธีการขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ หน่วยงานรัฐต่าง ๆ มีบทบาทและภารกิจในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายแตกต่างกันไป เพื่อลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพ นโยบายสาธารณะจึงใช้เวลานานกว่าจะสำเร็จเนื่องจากต้องผ่านหลายขั้นตอนและหน่วยงานต่าง ๆ ตามระบบ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดและพัฒนาการของนโยบายสาธารณะ

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงนี้มักเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปและใช้เวลานาน (Incremental Change) นักนโยบายเชื่อว่าปัจจัยภายในของนโยบาย เช่น ความขัดแย้งในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ต้องการกำหนดประเด็นเชิงนโยบาย (Issue Defining) และการโจมตีคู่ต่อสู้ ทำให้ผู้จัดทำนโยบายไม่สามารถระบุประเด็นสำคัญได้ชัดเจน การกำหนดนโยบายที่ซับซ้อนยังทำให้การเปลี่ยนแปลงนโยบายล่าช้า

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งในประเทศไทยส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายล่าช้า เนื่องจากนโยบายที่ต้องการความต่อเนื่องและเสถียรภาพของรัฐบาลมักถูกปรับเปลี่ยนหรือล้มเลิกโดยรัฐบาลใหม่ ทำให้การพัฒนา นโยบายสาธารณะไม่สามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

กระบวนการกำหนดนโยบาย

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะคือการวางแนวทางสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล การตัดสินใจในการดำเนินงานของรัฐบาล และการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน นักวิชาการหลายท่านได้เสนอขั้นตอนในการกำหนดนโยบายที่น่าสนใจดังนี้

ตามที่ Harold and Abraham (1970) เสนอกระบวนการกำหนดนโยบายแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาและรวบรวมข้อมูล 2) การรับรองและสนับสนุนการกำหนดนโยบาย 3) การดำเนินงานและการกำหนดนโยบาย 4) การปรับนโยบายให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม 5) การนำนโยบายไปประยุกต์ใช้ 6) การประเมินผลนโยบาย 7) การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงนโยบายตามข้อเสนอของ William (1975) กระบวนการกำหนดนโยบาย ประกอบด้วย 1) การเสนอความคิดริเริ่ม 2) การยกร่างนโยบายเบื้องต้น 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน 4) การมีส่วนร่วมขั้นสุดท้าย 5) การประเมินผลและทบทวนนโยบาย

John, Milan, and Roger (1981) ได้แบ่งกระบวนการดำเนินนโยบายออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิจัยและวิเคราะห์นโยบาย 2) การพัฒนาและกำหนดโครงสร้างนโยบาย 3) การเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ 4) การประเมินผลและการประเมินผลนโยบาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการที่ดิน จำนวน 11 ท่าน คัดเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ประกอบด้วย 1) นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายการจัดการที่ดิน 2) เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและบริหารนโยบายที่ดิน 3) ผู้แทนจากภาคประชาสังคมที่มีบทบาทในการผลักดันนโยบายที่ดิน

เครื่องมือในการวิจัย

1) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การศึกษาข้อมูลจากบทความ หนังสือพิมพ์ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดนโยบายของภาครัฐ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลอย่างละเอียดและครอบคลุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การวิเคราะห์เอกสาร รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทฤษฎีต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก: ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และมุมมองต่อพัฒนาการนโยบายการจัดการที่ดิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สกัดข้อมูลที่สำคัญจากเอกสารและสัมภาษณ์ เพื่อระบุแนวโน้มที่เกิดขึ้นในการพัฒนานโยบายการจัดการที่ดิน 2) การวิเคราะห์เชิงธีม (Thematic Analysis) ระบุธีมหลักและรองที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเอกสาร 3) การเปรียบเทียบข้ามเวลา (Cross-temporal Comparison) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของนโยบายในแต่ละช่วงเวลา

การวิจัยนี้มุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 รวมถึงการเมืองการปกครองของไทยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดและพัฒนานโยบายที่ดิน ผ่านการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก นอกจากนี้ยังคำนึงถึงบริบททางการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายด้านที่ดินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ในการพัฒนานโยบายในอนาคต (วรรณิ์ แกมเกตุ, 2555; อมาวสี อัมพันศิริรัตน์, 2557; และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555)

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 พบว่า

การบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยที่ดำเนินมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศนับตั้ง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา โดยในปี พ.ศ. 2500 เป็นช่วงหลังจากที่ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินมาเป็นระยะเวลาไม่นานนัก และอยู่ในระหว่างการพัฒนาประเทศในรูปแบบรัฐสมัยใหม่ ซึ่งในประมวลกฎหมายที่ดินก็ได้กำหนดที่จะให้สิทธิในที่ดินแก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ประชาชนมี

ความเป็นเจ้าของที่ดิน โดยการออกโฉนดที่ดิน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยตรง หรือการจัดที่ดินให้กับประชาชนตามระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชน พ.ศ. 2498 ด้วยการออกใบจองและนำไปสู่การออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ต่อไป ซึ่งเป็นการให้สิทธิในที่ดินแก่ประชาชนทางอ้อม ซึ่งในระยะเวลาเริ่มต้นดังกล่าว สัดส่วนที่ดินมีมากเกินไปเกินกว่าความต้องการของประชาชน ต่อมาภาครัฐต้องการที่จะพัฒนาประเทศและเพิ่มรายได้ต่อหัวของประชากรให้เติบโตอย่างรวดเร็ว จนนำไปสู่การกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ทำให้แนวโน้มการใช้ทรัพยากรในด้านต่าง ๆ มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น จึงได้ปรากฏแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศตามมา โดยดำเนินการออกกฎหมายบังคับใช้ เพื่อสงวน อนุรักษ์ รักษาทรัพยากรไว้ให้เป็นของรัฐ โดยที่รัฐเป็นผู้บริหารจัดการเพียงฝ่ายเดียว อาทิ พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 แต่ขณะเดียวกันความต้องการที่ดินเพื่อเป็นปัจจัยในการผลิตก็ยังคงอยู่ รัฐจึงได้ดำเนินการจัดสรรที่ดินของรัฐให้กับประชาชนที่เป็นเกษตรกร ซึ่งไม่มีที่ดินทำกินโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ในขณะนั้น เช่น พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 เป็นต้น

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2525 ภาครัฐได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ด้วยการดำเนินการจัดที่ดิน ตามนโยบายรัฐบาลและกฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มเกิดปัญหา เนื่องจากมีหน่วยงานเข้าไปดำเนินการนำที่ดินของรัฐไปดำเนินการจัดที่ดินเป็นจำนวนมาก เช่น กรมประชาสงเคราะห์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก เป็นต้น ประกอบกับที่ดินเริ่มขาดแคลน พื้นที่ที่มีการอนุรักษ์ไว้เริ่มถูกบุกรุก และนโยบายในการดำเนินการจัดที่ดินเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยในการจัดที่ดินของรัฐนั้น เริ่มมีแนวคิดที่จะไม่ให้กรรมสิทธิ์เหมือนเช่นดังในอดีต ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2525 เกี่ยวกับนโยบายการใช้และกรรมสิทธิ์ที่ดิน ให้การจัดที่ดินซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดำเนินการต่อไป แต่ไม่ให้ขยายพื้นที่ดำเนินการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบทำแผนปฏิบัติการหรือโครงการการจัดที่ดินที่เหลืออยู่ให้แล้วเสร็จสิ้นภายใน 5 ปี ทำให้การจัดที่ดินของหน่วยงานต่าง ๆ ถูกระงับไปในปี พ.ศ. 2530 คงเหลือการดำเนินการของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และบางหน่วยงานที่ดำเนินการจัดที่ดินตามนโยบายของรัฐบาลเป็นโครงการ ๆ เท่านั้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2531 เศรษฐกิจไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ณ เวลานั้นประเทศไทยถูกคาดหวังว่า กำลังจะเป็นนิคส์ (New Industry Counties--NICS) หรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ส่งผลต่อสภาพการใช้ประโยชน์ในที่ดินของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไปเป็นการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม โดยที่ดินถือเป็นต้นทุนที่สำคัญในทางเศรษฐศาสตร์ เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านพาณิชย์กรรม ทำให้กลุ่มผู้ลงทุนและแหล่งเงินทุนมีความต้องการในที่ดินมากขึ้น ในขณะที่ทรัพยากรที่ดินของประเทศไทยไม่ได้ขยายตัวตามความต้องการนั้น ทำให้มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร จนทำให้เกิดปัญหาในด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกกันว่า “วิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง” (Tom Yum Goong Crisis) ซึ่งมีสาเหตุประการหนึ่งเกิดจากการที่ราคาอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ มีราคา

ที่สูงขึ้นก่อให้เกิดอุปสงค์ (Demand) เพื่อการเก็งกำไร ไม่ได้มีอุปสงค์เพื่อความต้องการในการใช้ประโยชน์ในที่ดินจริง

การจัดการที่ดินเป็นโจทย์ใหญ่ของประเทศ รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต้องมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและตอบสนองคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาจะพบว่า ประชาชนผู้อยู่กับสถานการณ์ปัญหาที่ดินมีหลายรูปแบบ ทั้งเขตเมือง ชนบท ป่าไม้ รวมทั้งกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงสิทธิใช้ที่ดินหลายรูปแบบด้วยนั้น พัฒนาการการจัดการที่ดินของรัฐนับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 จนถึง 2564 จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า ประเทศไทยมีพัฒนาการทางด้านการจัดการที่ดินอยู่หลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินมีพัฒนาการมาทั้งสิ้น 18 ฉบับ นับตั้งแต่ประมวลกฎหมายที่ดินมาจนถึงพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ที่ได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา ณ วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2562 แทนที่กฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 และภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 โดยประเภทที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ต้องเสียภาษี คือ (1) เกษตรกรรม (2) บ้านพักอาศัย (3) ที่ดินรกร้าง และอื่น ๆ นั้น โดยจะมีผลบังคับใช้ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 แต่ในปัจจุบันยังเลื่อนการบังคับใช้อยู่ นั้น เนื่องจากพ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินรกร้างว่างเปล่า แต่ในรายละเอียดกลับก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายต่อสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนและผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างรุนแรง อันเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติ และประการที่สอง หลักการคำนวณภาษีที่ไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและผู้ปฏิบัติ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

2. ความคิด การเคลื่อนไหว และนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500 - 2564 พบว่า

ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยมาอย่างยาวนาน และความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรที่ดินมีแนวโน้มเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น เพราะที่ดินมีจำนวนจำกัด แต่ประชากรกลับมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ขณะที่การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐก็ยังไม่สามารถที่จะกระจายการถือครองที่ดินได้อย่างเป็นธรรมได้ เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด การเคลื่อนไหว และนโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 ได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยสรุปการนำเสนอออกเป็น 3 ช่วง คือ (1) ความคิด การเคลื่อนไหวในการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2500-2539 (2) ความคิด การเคลื่อนไหวในการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2540-2561 และ (3) ความคิด การเคลื่อนไหวในการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2562-2564 ดังรายละเอียดในแต่ละหัวข้อต่อไปนี้

1) ความคิด การเคลื่อนไหวในการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2500-2539

ภายหลังจากปรากฏการณ์ของการต่อสู้ทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจระหว่าง “คณะราษฎร” และ “คณะเจ้า” ได้จบสิ้นลงด้วยการกระทำรัฐประหารวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 โดยคณะของนายพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ร่วมกับนายพันโทหลวงพิบูลสงครามต่อเนื่องจนถึงการปราบกบฏบวรเดชลงอย่างราบคาบแล้ว คณะราษฎรถึงแม้จะสามารถกลับมากุมอำนาจทางการเมืองไว้ได้ก็ตาม แต่ด้วยเหตุปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาเป็น

เวลานานหลายร้อยปี จึงทำให้คณะราษฎรจำเป็นต้องมีการประนีประนอมกับกลุ่มคณะเจ้า ซึ่งเป็นเหตุให้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ชนชั้นศักดินาควบคุมอยู่มาช้านานได้ ชนชั้นสูงยังคงกุมปัจจัยการผลิตที่สำคัญไว้เหมือนเดิม คือ ครอบครองที่ดินเอาไว้อยู่ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 จึงเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงเฉพาะส่วนของอำนาจทางการเมืองอย่างจำกัดเท่านั้น

เมื่อเกิดการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2500 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และต่อมาจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีโอกาสไปเยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและปลูกฝังแนวคิดการพัฒนาประเทศด้วยการอาศัยการลงทุนจากต่างประเทศมาด้วยนั้น โดยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กระทำรัฐประหารอีกครั้งในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 โดยเป็นที่ทราบว่ามีประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นต้นกำเนิดของระบอบทุนนิยมเสรีหนุนหลังอยู่ ดังนั้น ในช่วงการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502-2506) ทำให้ประเทศไทยดำเนินการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างขนานใหญ่ รวมไปถึงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินของรัฐที่มีการยกเลิกกฎหมายบางมาตราของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน 2497 ที่จำกัดการถือครองของคนต่างชาติ นอกจากนั้น ยังปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมการลงทุนให้เอกชนและต่างชาติได้สิทธิประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการลงทุนอีกด้วยนั้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการถือครองที่ดินแบบกระจุกตัวอยู่กับนายทุนเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ชาวนาชาวไร่ต้องสูญเสียประโยชน์ที่ดินดังกล่าวไป

จากการศึกษาในเนื้อหาทั้งหมดทำให้ผู้วิจัยทราบว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-2539 การที่ภาครัฐกำหนดนโยบายเร่งรัดในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงมีการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาความยากจนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันเป็นการสร้างแรงกดดันให้เกิดการเข้าใช้ประโยชน์จากที่ดินสำหรับใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทำให้ทรัพยากรที่ดินมีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างไม่มีขีดจำกัด ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคการเกษตรที่เร่งผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกกระตุ้นให้เกิดการบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการเกษตร พื้นที่สูงจำนวนมากมายถูกบุกเบิกเพื่อการทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ถือเป็นต้นทุนสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น อันนำไปสู่การทำลายระบบนิเวศที่ยากจะฟื้นคืนกลับมาได้ การขยายตัวของภาคเมืองและภาคอุตสาหกรรมเข้าไปในพื้นที่ราบในภาคเกษตรจึงนำไปสู่การสูญเสียระบบนิเวศและสร้างปัญหามลพิษให้เกิดขึ้นตามมาในภายหลัง กล่าวได้ว่า การบริหารจัดการที่ดินของรัฐในอดีตสร้างปัญหาความขัดแย้งและกระตุ้นให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสมในหลายด้าน อันนำไปสู่ความเสียหายทั้งในทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังพบอีกว่า ปัญหาในการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยมักเกิดจากปัญหาหลัก 7 ประการ ได้แก่ (1) การบุกรุกพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐ (2) ความขัดแย้งเรื่องแนวเขตที่ดิน (3) การกระจายการถือครองที่ดินทากิน (4) การไร้ที่ดินทำกิน (5) การไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือการใช้ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ (6) การถือครองที่ดินขนาดใหญ่ (7) ปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ดิน กล่าวคือ สภาพปัญหาในการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ก็ยังคงเป็นปัญหาที่ยังมีอาจที่จะแก้ไขให้สิ้นสุดได้ในทุกประเด็น ซึ่งภาครัฐต้องมีการบริหารจัดการเรื่องที่ดินแบบบูรณาการในทุกมิติ จึงจะทำให้เกิดจุดเริ่มต้นที่สำคัญ อันนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินของประเทศอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องที่ดินทำกินของเกษตรกร ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมานาน และทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ

จนกลายเป็นปัญหาหลักระดับชาติ ควบคู่ไปกับปัญหานี้สินเกษตรกรรัฐบาลจึงต้องมีความพยายามหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องที่ดินด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายความสำเร็จได้ เนื่องจากการแก้ปัญหาในระยะสั้นที่ยังไม่เบ็ดเสร็จนั่นเอง

2) ความคิด การเคลื่อนไหวในการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2540-2561

จากวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชียที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2540 ที่มีสาเหตุสำคัญจากการเกิดภาวะฟองสบู่และภาวะอุปทานที่อยู่อาศัยล้นตลาดอสังหาริมทรัพย์ของประเทศไทย ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า วิกฤตที่เกิดขึ้นนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ในขณะนั้นประเทศไทยยังขาดระบบข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ที่เพียงพอในการให้ข้อมูลและแจ้งเตือนต่อผู้ประกอบการฯ ถึงวิกฤตที่กำลังจะมาถึง ต่อมาทำให้เกิดการจัดตั้ง “ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์” ขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เพื่อใช้เป็นหน่วยงานกลางให้ทำหน้าที่หลักในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอสังหาริมทรัพย์ที่กระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถนำมาประมวลผลเป็นข้อมูลภาพรวมของประเทศไทยได้

ในปี พ.ศ. 2540 ที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจครั้งสำคัญครั้งหนึ่ง ก็ได้มีการออกแนวดำเนินงานต่าง ๆ ออกมากระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคของอสังหาริมทรัพย์ ทั้งการออกกฎหมายและการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่อไปได้ รวมไปถึงการปรับปรุงพระราชบัญญัติล้มละลายอีกด้วยนั้น ทั้งนี้ มาตรการเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับภาคอสังหาริมทรัพย์หรือการบริหารจัดการที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในช่วงปกติหรือเมื่อเกิดเหตุวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ขึ้นก็ตาม จะมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 7 ประเภทได้แก่ (1) มาตรการทางด้านการเงิน (2) มาตรการทางด้านภาษี (3) มาตรการเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการโอน (4) มาตรการ ด้านกฎระเบียบ (5) มาตรการเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงาน (6) มาตรการเกี่ยวกับโครงการที่อยู่อาศัย (7) มาตรการอื่น ๆ โดยที่ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มมาตรการดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) มาตรการกระตุ้นอุปสงค์ที่อยู่อาศัย (2) มาตรการส่งเสริมที่อยู่อาศัยเพื่อผู้มีรายได้น้อย และ (3) มาตรการเกี่ยวกับกฎระเบียบและการจัดตั้งหน่วยงานนั้น ซึ่งพบว่า มาตรการกระตุ้นอุปสงค์ที่อยู่อาศัยเป็นมาตรการที่ถูกใช้มากที่สุดเป็นอันดับแรก แต่จะเห็นได้ว่า ภาครัฐจะพยายามหลีกเลี่ยงมาตรการสำหรับการลดภาษีอากรที่จะส่งผลกระทบต่อฐานะการคลังของประเทศไว้มาก่อน เพื่อให้ฐานะการคลังของประเทศยังคงมั่นคงแม้จะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจใดก็ตาม (ธนากรอาครสงเคราะห์, 2540) กล่าวคือ แนวคิด ความเคลื่อนไหวในการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐในช่วง พ.ศ. 2540-2561 ทำให้ทราบว่า ผลกระทบจากภาคอสังหาริมทรัพย์มีความสัมพันธ์กับภาวะทางเศรษฐกิจทั้งในทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการสร้างงานและรายได้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย กล่าวได้ว่า การกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับภาคอสังหาริมทรัพย์หรือที่อยู่อาศัยของภาครัฐจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อเรื่องของที่ดินและการดำเนินธุรกิจภาคอสังหาริมทรัพย์ อันจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภคหรือประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3) ความคิด การเคลื่อนไหวในการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2562-2564

ประเทศไทยก็ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกในรอบกว่า 8 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้งที่มีผลทางกฎหมายเมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยรัฐบาลในพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันมีนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับที่ดินอยู่หลาย

เรื่อง อาทิ การเร่งแก้ปัญหาที่ดินของรัฐกับประชาชนทับซ้อนกัน เป็นต้น โดยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ได้มีการเห็นชอบหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันบริหารจัดการที่ดินและกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และยั่งยืน พ.ศ. ขึ้นมา และเห็นชอบ (ร่าง) แผนพัฒนาศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดินและทรัพยากรดิน พ.ศ. 2565-2570 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดินและทรัพยากรดิน ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ โดยให้ความเห็นชอบการขอรับการสนับสนุนงบประมาณงบกลางประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อเร่งดำเนินการตามแผนไปเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนให้มีที่ดินทำกินอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ด้วยการอาศัยกลไกของ คทช. และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการมุ่งแก้ปัญหาที่ดินที่มีความซับซ้อนระหว่างรัฐกับรัฐ และรัฐกับเอกชน เพื่อให้ประชาชนได้สิทธิในที่ดินทำกินต่าง ๆ และให้เกิดความเป็นธรรมอย่างยั่งยืนตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดที่ดินให้กับประชาชน พร้อมส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ตั้งต้นทางไปจนถึงปลายทาง ด้วยการเอาเทคโนโลยีดิจิทัลและออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และสินค้าเพื่อช่องทางการตลาดในการเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้นและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าอีกทางหนึ่งอีกด้วย

โดยภายในปี พ.ศ. 2564 ภาครัฐตั้งเป้าหมายในการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนจำนวนประมาณ 3 แสนไร่ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีที่ดินทำกิน นอกจากนี้ ยังเห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้ คทช. เพิ่มเติม เพื่อดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ กล่าวคือ รัฐบาลให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชน โดยที่ดินที่ได้จัดสรรให้ประชาชนไปแล้วจะต้องมีการพัฒนา กระบวนการที่เกี่ยวข้องต้องไปดูแลเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การขุดบ่อน้ำบาดาล สร้างถนนหนทาง เพื่อใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งจะต้องมีการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด โดยที่ดินที่จัดสรรให้ประชาชนไปนั้น เมื่อระบุว่าให้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ถ้ามีแหล่งน้ำดี ดินดี ก็สามารถทำการเกษตรได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงพยายามในการพิจารณาแนวทางการแก้ไขกฎ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับการจัดสรรที่ดินสามารถลงทุนประกอบอาชีพอื่นใดในพื้นที่เหล่านั้นได้ โดยประชาชนอาจรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากพื้นที่นั้น ๆ กล่าวคือ แนวคิด ความเคลื่อนไหวในการบริหารจัดการที่ดินของรัฐในช่วง พ.ศ. 2562-2564 ภาครัฐจะอาศัยคณะกรรมการที่ดินแห่งชาติเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางหรือนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดเอาไว้ ซึ่งมาตรการที่ภาครัฐใช้ดำเนินงานที่ยังคงเป็นมาตรการที่ต้องทำสืบเนื่องกันมาจากอดีต อาทิเช่น การป้องกันการบุกรุกป่าสงวน หรือการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชนทั่วประเทศ เป็นต้น เนื่องจากประเทศไทยมีเนื้อที่และประชากรอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องการความช่วยเหลือและดำเนินการแก้ไขเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ให้แล้วเสร็จ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินของรัฐในยุคปัจจุบันจะต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะเทคโนโลยีในปัจจุบันมีอยู่มากมาย การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารจัดการที่ดินของรัฐก็ถือเป็นพันธกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง หากภาครัฐเลือกเทคโนโลยีผิดพลาดก็จะทำให้เกิดการช่วยเหลือประชาชนได้ไม่เต็มศักยภาพและไม่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ถ้าภาครัฐรู้จักเลือกนำเอาเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารจัดการที่ดินอย่างเป็นระบบแล้ว ย่อมส่งผลต่อการช่วยเหลือประชาชนได้อย่างไม่สิ้นสุด

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองของประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ พบว่า

เพื่อให้ทราบถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2500-2564 ได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ (1) การจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในช่วง พ.ศ. 2500-2539 (2) การจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในช่วง พ.ศ. 2540-2561 และ (3) การจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในช่วง พ.ศ. 2562-2564 ดังนี้

1) การจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2500-2539 พบว่า เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการเมืองไทยมาโดยตลอดทั้งเป็นการสร้างฐานคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมือง หรือแม้แต่กระทั่งเป็นอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานทางการเมืองหรือรัฐบาลเกิดความล้มเหลวขึ้นได้ อย่างในกรณีปี พ.ศ. 2538 ที่ในขณะนั้นรัฐบาลของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี จากพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งกำกับงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินฯ นั้น โดยได้มีการมอบเอกสารสิทธิที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต 486 ราย จำนวน 10,536 ไร่ 2 งาน 95 ตารางวา ให้กับประชาชน ซึ่งในภายหลังทราบว่า ผู้ที่ได้รับสิทธิดังกล่าวมีทั้งคนจนและคนรวยในระดับเศรษฐกิจอย่างน้อย 15 ตระกูลที่ได้ครอบครองที่ดินในครั้งนี้ เนื่องจากนโยบายดังกล่าวมีความมุ่งหวังที่จะให้เป็นการกระจายสิทธิครอบครองที่ดินสำหรับผู้ยากไร้และเกษตรกร แต่กลับปรากฏชื่อ “นายทุน” ได้รับสิทธิจับจองนั้น จึงทำให้เกิดการอภิปรายไม่ไว้วางใจผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้จนในที่สุดนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้นประกาศลาออกทันที จนในที่สุดนายชวน หลีกภัย ต้องประกาศยุบสภาก่อนลงมติไม่ไว้วางใจเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น กล่าวคือ นโยบายของภาครัฐแม้จะมีความมุ่งหวังที่ดีต่อประชาชน แต่ถ้านโยบายปฏิบัติเป็นไปอย่างไม่เป็นธรรม หรือผิดเพี้ยนจากความมุ่งหวังที่ดีกำหนดเอาไว้แล้วนั้น ผลของการกระทำดังกล่าวก็จะไม่ส่งผลต่อประชาชนหรือไม่ตอบสนองต่อนโยบายที่กำหนดเอาไว้ได้

2) การจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2540-2561 พบว่า ในช่วงเวลานี้นับตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของประชาชนให้ทั่วถึง รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาภาคอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นต้นตอของวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้ และความพยายามของภาครัฐในการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนในการสร้างอาชีพทางการเกษตรที่ประชาชนทั่วทั้งประเทศยังคงต้องการที่ดินทำมาหากิน เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัวได้ รวมไปถึงการจัดการกับปัญหาการรุกไล่พื้นที่เขตป่าสงวนของประชาชนที่เกิดขึ้นเสมอมากับรัฐบาลในทุกยุคทุกสมัย อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่คนส่วนใหญ่ในประเทศขาดที่ดินทำกิน

และการพัฒนาภาคอสังหาริมทรัพย์ของภาครัฐที่ไม่สามารถบูรณาการทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องไปเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจภาคชุมชน ภาคจังหวัด หรือในระดับประเทศที่มีความแตกต่างเหลื่อมล้ำกันอยู่มากมาย สุดท้ายปัจจัยทางด้านการเมืองเป็นอีกเรื่องที่ส่งผลต่อทุกสิ่งอย่างที่กำลังกล่าวมาทั้งหมด เพราะการเมืองจะเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลการการเกิดผล หรือไม่เกิดผลต่อนโยบายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของประเทศไทยทั้งหมด และหากการเมืองดีย่อส่งผลต่อการผลักดันนโยบายหรือการบริหารจัดการที่ดินที่ดีได้ แต่ถ้าการเมืองไม่ดีหรือไม่มีเสถียรภาพก็ย่อมจะส่งผลการบริหารจัดการและดำเนินงานด้านนโยบายเกี่ยวกับที่ดินล้มเหลวได้เช่นกัน

3) การจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองไทยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2556-2564 พบว่า การบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนของภาครัฐนั้น จากแนวทางดังกล่าวข้างต้นจะช่วยลดปัญหาการจำหน่ายจ่ายโอน การเปลี่ยนแปลงมือการถือครองที่ดินของประชาชนอันจะเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินทำกินให้แก่พี่น้องประชาชนได้อย่างมั่นคงและแท้จริง อีกทั้งยังก่อให้เกิดจิตสำนึก ความรัก และหวงแหนในที่ดินของตนได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งนโยบายของ คทช. ในการมอบที่ดินให้ชุมชนได้สิทธิในการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเต็มที่ จึงถือเป็นนวัตกรรมในการจัดการที่ดินของภาครัฐอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ทำให้โครงการดังกล่าวสามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่สิ่งสำคัญเหนืออื่นใดหลังจากที่ประชาชนได้รับการจัดสรรที่ดินแล้วนั้น ภาครัฐต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอีกด้วยนั้น รวมถึงการพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนอย่างครบถ้วน

อภิปรายผล

1. พัฒนาการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 อภิปรายผล ได้ว่า การบริหารการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 มีพัฒนาการเป็นไปในทิศทางที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเรื่อยมา นับตั้งแต่ที่มีนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินของรัฐที่มีการยกเลิกกฎหมายบางมาตราของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ที่จำกัดการถือครองของคนต่างชาติ นอกจากนั้นยังปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมการลงทุนให้เอกชนและต่างชาติได้สิทธิประโยชน์และความสะดวกเร็วในการลงทุนมากยิ่งขึ้น จนมาถึงปัญหาด้านที่ดินของชาวนาชาวไร่จนนำไปสู่การรวมหมู่กันประท้วงนับหลายครั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา จนในที่สุดประชาชนก็สามารถรวมตัวกันก่อตั้งเป็นสหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทยในช่วงสถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนไหวของพลังภาคประชาชนในยุคที่ประชาธิปไตยกำลังแบ่งบาน สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันที่ได้มีการออกพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยคณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติจะมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐบาลไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2564 ได้ดำเนินนโยบายและมีการพัฒนาการเกี่ยวกับการจัดการที่ดินในทิศทางที่เน้นการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและสิทธิในการถือครองที่ดินของประชาชนทั้งที่ดินเกษตรกรรมและที่ดินที่

ใช้ประโยชน์อื่น ๆ การยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่จำกัดการถือครองของคนต่างชาติเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนที่มั่นคงและเติบโตได้มากขึ้นในประเทศ การพัฒนานี้ได้เปิดโอกาสให้กับประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่สำคัญอย่างที่ดินอย่างมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัชชา ทิพนตร (2565) การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับที่มีความสำคัญมากโดยรวม โดยพิจารณาจากด้านต่าง ๆ พบว่ามีการมีส่วนร่วมในระดับมากในด้าน 2 ด้านและในระดับปานกลางในด้านอื่น ๆ 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางโดยรวม โดยมีการมีส่วนร่วมในระดับมากในด้าน 2 ด้านและระดับปานกลางในด้านอื่น ๆ 3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน และสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ McClosky (1968) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่สำคัญอย่างที่ดินเป็นกระทำที่มุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ดินหรือการตัดสินใจในการอนุญาตหรือจัดการทรัพยากรที่ดิน และต้องเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจทั้งทางตรงและอ้อมได้ รวมถึงกิจกรรมเช่นการเข้าร่วมการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่ดิน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงินเพื่อการค้าประกันเกี่ยวกับความเสี่ยงของการประกอบการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรที่ดิน และการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. แนวคิดการเคลื่อนไหวในการบริหารจัดการที่ดินของรัฐในช่วง พ.ศ. 2500-2564 อภิปรายผลได้ว่า เป็นไปในลักษณะการตรากฎหมายขึ้นมาเป็นแม่บทในการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐให้เป็นไปตามบริบทของสังคมหรือประเทศชาติที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแต่ละรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ นับตั้งแต่การตราพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแม้กฎหมายจะบัญญัติขึ้นเพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างไร แต่กฎหมายดังกล่าวก็เอื้ออำนวยให้กับกลุ่มทุนสามารถเข้าไปทำประโยชน์ที่ดิน ส.ป.ก. ได้มากกว่าราษฎรธรรมดาทั่วไปนั้น เป็นเรื่องที่ภาครัฐต้องบริหารจัดการเรื่องนี้ให้เกิดความเป็นธรรมสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา เกื้อนุ้ย (มปป) การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการพัฒนานวัตกรรมการให้บริการ: กรณีศึกษาสำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง พบว่ารูปแบบการใช้นวัตกรรมในการให้บริการประชาชนของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) การยื่นคำขอด้วยตนเอง ณ สำนักงานที่ดิน 2) การออกกรังวัดที่ดิน 3) การนัดจดทะเบียนล่วงหน้าในสำนักงานที่ดิน 4) การยื่นคำขอจดทะเบียนต่างสำนักงานที่ดิน 5) การนัดจดทะเบียนล่วงหน้าผ่านช่องทางออนไลน์ (E-QLands) 6) การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์รับส่งข้อมูลกรรมที่ดินต่างสำนักงานที่ดิน (LandsFax) การพัฒนานวัตกรรมการให้บริการและการปฏิบัติงานของข้าราชการตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง พบว่า มีการบูรณาการในการใช้แนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการบริหารงาน การพัฒนานวัตกรรมบริการและการปฏิบัติงานของข้าราชการ เพื่อมุ่งให้เกิดคุณภาพในการให้บริการประชาชน ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการให้บริการประชาชนของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคในด้าน

ลักษณะหรือรูปแบบการทำงาน เช่น ข้อกำหนด กฎระเบียบ หรือกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินที่ค่อนข้างมีความยาก และมีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้การตีความ และใช้ดุลยพินิจ ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับ ประโยชน์จากความมุ่งหวังในกฎหมายนี้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ จากภาคอสังหาริมทรัพย์ครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐมีความสัมพันธ์ กับเศรษฐกิจ และมีความเชื่อมโยงกับการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การกำหนดนโยบายและมาตรการด้านอสังหาริมทรัพย์หรือที่อยู่อาศัยของภาครัฐจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผล กระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมไปถึงปัจจุบันที่ภาครัฐมีแนวทางและลักษณะในการ เคลื่อนไหวสำหรับการบริหารจัดการที่ดินด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดินแห่งชาติขึ้นเป็นกลไกหลักในการ ดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางหรือนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดเอาไว้ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินของรัฐใน ปัจจุบันจะต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ 1) ความซับซ้อนของข้อมูลที่ดิน: เทคโนโลยีช่วยในการจัดเก็บและ วิเคราะห์ข้อมูลที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การตัดสินใจและการบริหารจัดการเป็นไปได้อย่างถูกต้องและ รวดเร็ว 2) การป้องกันการทุจริต: เทคโนโลยีสามารถช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารจัดการที่ดิน ลดโอกาสการทุจริตและการใช้อำนาจในทางที่ผิด 3) การเข้าถึงข้อมูลของประชาชน: เทคโนโลยีช่วยให้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ดินและนโยบายของรัฐได้ง่ายขึ้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบจาก ประชาชน 4) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ: การใช้เทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอนการทำงานและเพิ่ม ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด Hood (1991) อธิบายถึงสาระสำคัญของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ว่ามี 8 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการแบบมีอำนาจชี้ที่มีอำนาจอิสระ 2) กำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดชัดเจน 3) เน้นผลสัมฤทธิ์ของงานมากกว่ากระบวนการ 4) ควบคุมผลสัมฤทธิ์มากกว่าขั้นตอนการทำงาน 5) ปรับโครงสร้างให้เล็กลงและจ้างเหมางานจากภายนอก 6) เปิดให้มีการแข่งขันในการให้บริการสาธารณะ 7) นำวิธีการจากภาคธุรกิจเอกชนมาใช้ 8) เสริมสร้างวินัยการใช้จ่ายงบประมาณโดยเน้นความประหยัดและ ความคุ้มค่า

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการจัดการที่ดินของภาครัฐกับการเมืองการปกครองของประเทศไทยที่ ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ คือ 1) การเข้าถึง บริการและการแก้ไขปัญหาภาคอสังหาริมทรัพย์ รัฐบาลในช่วงนี้ให้ความสำคัญกับการเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยให้โอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการต่าง ๆ ที่สำคัญ รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภาคอสังหาริมทรัพย์ เช่น การเข้าถึงที่ดินทำกินสำหรับการเกษตรที่ต้องการเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ยัง มีการจัดการกับปัญหาการรุกกล้าพื้นที่เขตป่าสงวนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง 2) ความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางที่ดินมีผลต่อเศรษฐกิจภาคชุมชนและทั่วไป โดยการแก้ไขปัญหาที่ดินและการเข้าถึงที่ดิน ทำกินช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ แต่การบูรณาการที่ดินที่ไม่เต็มที่อาจส่งผลให้เศรษฐกิจภาค ชุมชนไม่พัฒนาอย่างทั่วถึง 3) การเมืองและการบริหารจัดการที่ดิน การเมืองมีบทบาทสำคัญในการสร้าง นโยบายที่มีผลต่อการเกิดผลหรือไม่เกิดผลของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน การเมืองที่ดีและมีเสถียรภาพ

สามารถส่งผลต่อการผลักดันนโยบายที่ดินที่มีประสิทธิภาพได้ แต่การเมืองที่ไม่ดีหรือไม่มีเสถียรภาพอาจทำให้นโยบายที่ดินล้มเหลว 4) การจัดการที่ดินและการเกษตรกรรม การจัดการที่ดินทำกินให้แก่ชุมชนมีผลต่อการลดความยากจนและสร้างอาชีพที่มั่นคง โดยการให้สิทธิในการใช้ประโยชน์จากที่ดินเต็มที่ส่งผลให้ประชาชนมีความรักและหวงแหนในที่ดินของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสันต์ บัวดีบ และจันทนา สุทธิจารี (2561) การเมืองในการกำหนดนโยบายสาธารณะ: กรณีศึกษานโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะผ่านการทำประชาคมท้องถิ่น แต่ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นมี 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยการเมืองภายใน ซึ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจในสภาท้องถิ่น โดยนักการเมืองท้องถิ่นแย่งชิงนโยบายเพื่อพื้นที่ของตนเองตามที่ได้หาเสียงไว้ และ 2) ปัจจัยการเมืองภายนอก ซึ่งเกิดจากกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มธุรกิจท้องถิ่น ที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองและกดดันการตัดสินใจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ด้วยเหตุนี้ กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะจึงไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง แต่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของนักการเมืองเป็นหลัก จำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจอย่างเข้มงวด และส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองระดับท้องถิ่นให้เป็นประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมและความรู้แก่ประชาชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ แนวคิดของ Easton (1953) กล่าวว่า การเมือง คือ การใช้อำนาจและหน้าที่เพื่อทำให้เกิดผลตามที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรที่มีคุณค่าให้กับสังคมอย่างเป็นธรรม

สรุป

การบริหารจัดการที่ดินของรัฐบาลไทยในช่วง พ.ศ. 2500-2564 สามารถทำได้ดังนี้

1	ประวัติศาสตร์ของนโยบายการจัดการที่ดินของรัฐบาลไทย (2500-2564)	- พ.ศ. 2500 การเริ่มต้นนโยบายใหม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน - พ.ศ. 2518 พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม - พ.ศ. 2562 พ.ร.บ.คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ
2	พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการจัดการที่ดิน	- เพิ่มความสะดวกสบายในการถือครองที่ดิน - การปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งเสริมการลงทุน - การรวมหมู่กันของชาวนาชาวไร่ในสหพันธ์
3	การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายการจัดการที่ดิน	- สมาคมชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย - การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับทรัพยากรที่ดิน
4	แนวคิดการเคลื่อนไหวในการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ	- การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดำเนินงาน - การบูรณาการในการให้บริการและการปฏิบัติงานของสำนักงานที่ดิน

ต่อ

5	ผลกระทบของนโยบายการจัดการที่ดินต่อสังคมและการเมือง	- สาเหตุของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ - การใช้นโยบายการจัดการที่ดินเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางสังคม
6	ความเชื่อมโยงกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่	- แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) - การปรับโครงสร้างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดิน
7	ปัญหาและความท้าทายในการบริหารจัดการที่ดิน	- ความซับซ้อนของกฎหมายและข้อกำหนด - การป้องกันการทุจริตในการบริหารจัดการที่ดิน
8	นวัตกรรมในการบริหารจัดการที่ดิน	- การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่ดิน - การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

การสร้าง Mind Map เช่นนี้จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างและความสัมพันธ์ของเนื้อหาได้ชัดเจนมากขึ้น และเป็นเครื่องมือที่ดีในการสรุปแนวคิดหลักๆ ของเนื้อหาที่ซับซ้อนเช่นนี้ด้วยความเร็วและความชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพัฒนาแผนการเผยแพร่ผลงานวิจัยอย่างเหมาะสม เช่น การเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารชื่อเสียง, การนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการ, หรือการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อมุ่งเน้นผลกระทบที่สูงสุดต่อการพัฒนาในสาขาวิชาการและสังคม

2. ควรพัฒนาเทคนิคและเครื่องมือทางวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เช่น การนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ในการวิจัย หรือการพัฒนาโปรแกรมและเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ควรเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดเพื่อขยายขอบเขตการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง อาจจะเป็นการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องหรือการต่อยอดจากปัญหาที่ได้แก้ไขไปแล้ว เพื่อเพิ่มความหลากหลายและนำไปใช้ประโยชน์ได้ในมาตรฐานที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2567, จาก <https://www.mnre.go.th/th/view/>
- การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ. (2559). *สถานการณ์ที่ดินรัฐ*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2567, จาก https://www.pacc.go.th/pacc_2015/onemap/pages-about-us.html
- คมสันต์ บัวต๊ะ และจันทนา สุทธิจารี. (2561). การเมืองในการกำหนดนโยบายสาธารณะ: กรณีศึกษา นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 9(1), 1-28.
- นัชชา ทิพนตร. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(8), 395-396

- ปวีณา เกื้อนุ้ย. (มปป). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการพัฒนานวัตกรรมการให้บริการ: กรณีศึกษาสำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2553). *กระบวนการกำหนดนโยบายที่ดินในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2475-2500 (รายงานวิจัย)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีบุญ เทพสงเคราะห์. (2553). *การกำหนดนโยบายจัดสรรที่ดินในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2491-2500*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อมวสี อัมพันศิริรัตน์. (2557). มโนทัศน์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 1(2), 68-80.
- อาทิตยา พองพรหม และวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์. (2557). *พัฒนาการการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน น้ำ ป่า ไม่ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- Cobb, S. (1976). Social support as moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 34, 300-314.
- Easton, D. (1953). *The Political System*. New York: Knopf.
- Harold D. Lasswell & Abraham Kaplan. (1970). *Power and Society*. New Haven: Yale University Press.
- Hood, Christopher C. (1991). A Public Management For All Seasons. *Public Administration*, 69(1), 3-19.
- John E., Milan J. Dluhy & Roger M. Lind. (1981). *New Strategic Perspectives on Social Policy*. (Subtitle): (Pergamon Policy Studies on Social Policy series). Tropman Paperback: Pergamon Press, NY.
- Kingdon, J.W. (1984). *Agendas, Alternatives, and Public Policies*. Boston: Little, Brown.
- Mc Closky, H. (1968). *Political Participation*. In *International Encyclopedia of the Social Science*. New York: McMillan and Free Press.
- William, W. Boyer. (1975). Implementation Analysis and Assessment. *Policy Analysis*, 1(3), summer.

